

DARE

Depolarisation Activism for
Resilient Europe

Savremeni izazovi: Nasilni ekstremizam i radikalizacija (Prva lekcija)

Autor: Robert Örell

Croatian Education and Development
Network for the Evolution of
Communication - HERMES
Croatia

Kreisau-Initiative
Kreisau Initiative e.V.
Germany

Open Communication
Serbia

TRANSFORM
Sweden

Western Balkans
Network
Bosnia-Herzegovina

Co-funded by
the European Union

Ovaj projekat sufinanciran je sredstvima Evropske komisije. Stavovi i sadržaj nastavnih planova isključiva su odgovornost njihovih autora i ne odražavaju stavove Evropske komisije ili provedbenih organizacija. Evropska komisija nije odgovorna za bilo kakve posljedice koje proizlaze iz ponovne upotrebe ove publikacije.

Savremeni izazovi:

Nasilni ekstremizam i radikalizacija* (Prva lekcija)

O projektu

Inicijativa 'DARE - Depolarization Activism for Resilient Europe' ('Aktivizam za depolariziranu i snažnu (otpornu) Evropu') pokrenuta je sa ciljem stvaranja prostora za kritički pristup učenju te dijalog usmjeren na mlade i njihov aktivizam u području savremenih izazova kao što su polarizacija, radikalizacija, mentalno zdravlje te kršenja ljudskih prava. Obrazovni materijali DARE projekta nastoje ojačati aktivno stanovništvo i evropske vrijednosti te promovirati i osnažiti glasove mladih i njihov građanski angažman. Za više informacija posjetite internet stranicu projekta: www.depolarisation.eu

Teme

- 'Savremeni izazovi' tema - istraživanje složenih savremenih problema koji se često ne obrađuju u školama;
- Nasilni ekstremizam (definicija, manifestacije, zajednička obilježja);
- Karakteristike mentalnog sklopa nasilnog ekstremiste (podržavanje i opravdavanje nasilja, crno-bijelo razmišljanje, osjećaj superiornosti, dehumanizacija).

Kontekst

Složeni savremeni problemi ne dobivaju uvijek potreban prostor u školama širom Evrope. Želja nam je inspirirati nastavu građanskog odgoja, sociologije, etike ili časa razrednika smislenim sadržajem koji se bavi relevantnim problemima u društvu i istovremeno gradi otpornost mladih i kritičko razmišljanje o ovim temama.

Nasilni ekstremizam i radikalizacija primjeri su takvih problema. Uz rastući populizam u Evropi, učenici mogu svjedočiti čestim primjerima netrpeljivosti prema određenim društvenim skupinama, kao i nasilju na televiziji i kanalima društvenih medija. Osim toga, često su izloženi vijestima o terorizmu ili čak i sami doživljavaju posljedice takve netrpeljivosti i nasilja u svojim zajednicama.

Ovo je prva lekcija (od dvije) o temi nasilnog ekstremizma i radikalizacije. Preporuka je realizovati ih ili u dva uzastopna časa prema rasporedu ili za vrijeme blok-časa. Tokom prvog časa raspravlja se o konceptu nasilnog ekstremizma sa posebnim fokusom na karakteristike nasilnog ekstremističkog načina razmišljanja, dok se drugi čas fokusira na proces radikalizacije odgovarajući na pitanja o tome zašto i kako ljudi postaju nasilni ekstremisti.

* Napomena: Ako vas zanima ova tema i želite je detaljnije obraditi sa učenicima, pogledajte obrazovni materijal "Trening osvješćivanja o radikalizaciji", koji je također razvijen u sklopu projekta DARE.

Ciljevi

- podići svijest o problemu nasilnog ekstremizma u društvu;
- razumjeti koncept nasilnog ekstremizma;
- prepoznati i razumjeti karakteristike mentalnog sklopa nasilnih ekstremista te razmišljati o tome kako se takav način razmišljanja i takav mentalni sklop mogu spriječiti.

Ishodi učenja

Na kraju časa učenici će (moći):

- razumjeti koncept nasilnog ekstremizma (definicija, manifestacije i zajednička obilježja);
- prepoznati i razumjeti karakteristike načina razmišljanja nasilnih ekstremista te njihove suprotnosti.

Materijal i oprema

- Za reprodukciju animacije: laptop, projektor, zvučnici, internet/Wi-Fi

Trajanje

45 minuta (jedan školski čas)

Tokom nastavnog časa

Uvod (5 minuta)

Nastavnik najavljuje temu pitajući učenike mogu li navesti primjere terorističkih napada ili zločina iz mržnje koje su vidjeli u vijestima. Nakon par takvih primjera nastavnik upozorava učenike da današnja tema može biti teška i zastrašujuća, te objašnjava da je jedan od načina na koji se možemo nositi sa teškim problemima taj da učimo o njima, razumijemo zašto se događaju i naučimo šta možemo učiniti kako bismo ih spriječili. Nakon toga nastavnik najavljuje da će se danas svi fokusirati na učenje o nasilnom ekstremizmu i radikalizaciji te predstavlja animirani videozapis o nasilnom ekstremizmu.

Gledanje kratkog videozapisa **Savremeni izazovi: Nasilni ekstremizam (5 minuta)**

Reproducirajte videozapis učenicima: <https://youtu.be/O7V6PXJqPDw>

Rasprava o videozapisu (10 minuta)

Korisna pitanja za istraživanje, razmatranje i dalje razmišljanje:

1. Ko su nasilni ekstremisti?

(Napomena: O nasilnom ekstremizmu govorimo kada osoba ili skupina usvoji uvjerenja i ponašanja koja podržavaju upotrebu nasilja protiv ljudi ili institucija radi postizanja svojih (ideoloških, političkih, vjerskih) ciljeva)

Osoba se može smatrati nasilnim ekstremistom ako on ili ona, između ostalog:

- misli da je nasilje opravdano sredstvo za postizanje cilja
- podržava terorističke ili nasilne ekstremističke skupine dajući im, na primjer, novac ili dijeleći njihove objave na društvenim mrežama

Nastavak rasprave o videozapisu

- je terorista ili neko ko je počinio nasilna djela (na primjer, oštećenje imovine, uznemiravanje ili napad) protiv ljudi isključivo jer su pripadnici različite skupine).

2. Koja je razlika između ekstremnog načina razmišljanja i nasilnog ekstremiste? (Napomena: Imati ekstremno mišljenje znači imati stavove koji se uvelike razlikuju od mišljenja većine u društvu. To, naravno, nije protivzakonito. Na primjer, neki ljudi vjeruju da je Zemlja ravna ploča. Razlika između ekstremnog stajališta i nasilnog ekstremiste je u tome što gore spomenuti promoviraju mržnju i nasilje prema drugima. To je u mnogim zemljama regulirano zakonom (npr. zabrana govora mržnje, zločina iz mržnje, terorizma ili podržavanja terorizma).

3. O kojim vrstama nasilnih ekstremističkih skupina ste naučili nešto? (Napomena: U filmu se spominju skupine nasilnih desničarskih ekstremista, poput neonacista, nasilnih islamističkih ekstremista i nasilnih ljevičarskih ekstremista.)

4. Šta je zajedničko svim tim skupinama nasilnih ekstremista i kako one djeluju? (Napomena: Postoji mnogo različitih skupina i ideologija, ali ono što im je svima zajedničko je promoviranje mržnje i nasilja. Također, ljudi u nasilnim ekstremističkim skupinama usvajaju određeni način razmišljanja, koji se može okarakterisati sljedećim obilježjima:

- crno-bijelo razmišljanje
- osjećaj nadmoći
- dehumanizacija drugih)

Nastavnik najavljuje da je o ovim aspektima nasilnog ekstremističkog načina razmišljanja važno detaljnije razgovarati pa se sljedeća vježba fokusira na to.

"Karakteristike mentalnog sklopa nasilnog ekstremiste" - grupni rad (25 minuta)

Učenici su nasumično podijeljeni u tri grupe. Svaka grupa dobiva jedan aspekt ekstremističkog načina razmišljanja i set pitanja. (10 minuta)

Grupa 1. Crno-bijelo razmišljanje

- Šta, prema ovom videozapisu, znači razmišljati na crno-bijeli način?
- Šta je suprotno crno-bijelom načinu razmišljanja?
- Kako spriječiti ljude da ne razviju crno-bijelo razmišljanje?

Grupa 2. Osjećaj superiornosti/nadmoći

- Šta, prema ovom videozapisu, znači imati osjećaj superiornosti?
- Kako se to razlikuje od, na primjer, nacionalnog ponosa ili ponosa zbog pripadnosti nekoj skupini ili regiji?
- Navedite primjere skupina koje bi učenicima poput vas, po vašem mišljenju, mogle pružiti (pozitivan) osjećaj samopoštovanja.

"Karakteristike mentalnog sklopa nasilnog ekstremiste" - grupni rad (nastavak)

Grupa 3. Dehumanizacija

- Šta, prema ovom videozapisu, znači dehumanizirati osobu ili skupinu?
- Zašto je dehumanizacija štetna? Kakve posljedice može imati?
- Šta mislite, koji pojam je suprotan pojmu dehumanizacije?
- Kako možemo spriječiti dehumanizaciju?

Svaka grupa predstavlja svoje odgovore, a ostatak razreda doprinosi pitanjima, mišljenjima, zapažanjima, primjedbama. (15 minuta)

Primjeri odgovora koji bi se trebali naći u prezentacijama učenika:

Grupa 1. Crno-bijelo razmišljanje

- Iz videozapisa: 'Crno-bijelo razmišljanje' znači da članovi ekstremističkih skupina koriste pretjerano pojednostavljene kategorije za opisivanje svijeta, stvarajući tako podjelu na "nas" i "njih". Svoju skupinu predstavljaju kao ispravnu i dobru, a sve druge kao neprijateljske i zle. Oni ne dopuštaju pitanja, sumnje ili kritike koje otvaraju prostor za raspravu i dovode u pitanje njihova stajališta.
- Crno-bijelo razmišljanje je razmišljanje kroz previše pojednostavljene termine, korištenje jednostavnih kategorija kao što su, na primjer, ispravno ili pogrešno, bez ikakvih nijansi ili složenosti.
- Suprotnost crno-bijelom razmišljanju su nijanse, složenost i kritičko razmišljanje. Posljedice mogu biti zanemarivanje činjenica ili elemenata stvarnosti, što rezultuje iskrivljenim razumijevanjem. Tako na temelju iskrivljenog mišljenja možemo donositi loše odluke.
- Formiranje crno-bijelog načina razmišljanja možemo spriječiti tako da ljudima dopustimo postavljanje pitanja, izražavanje sumnji, propitivanje ideja. Kritičko razmišljanje možemo poboljšati sagledavanjem problema ili teme iz različitih perspektiva, prikupljanjem argumenata za ili protiv, imenovanjem 'vražjeg advokata', čiji je posao pronaći slabe tačke naših ideja/argumenata i dati konstruktivnu kritiku. Kako bismo to učinili, važno je tolerisati nesigurnost koja dolazi sa činjenicom da ne znamo odmah pravi odgovor.

Grupa 2. Osjećaj nadmoći

- Iz videozapisa: Osjećaj nadmoći imaju pripadnici ekstremističkih skupina koji misle da su superiorniji, bolji i vrijedniji od drugih. Svojoj skupini pridaju veću vrijednost, dok druge skupine degradiraju.
- Međutim, to se bitno razlikuje od zdravog osjećaja samovrijednosti. Iako je ponos što pripadamo određenim (različitim) skupinama važan izvor zdravog samopouzdanja, to ne podrazumijeva istovremeno gledanje na druge 'sa visine' ili mišljenje o sebi kao superiornijima u odnosu na njih. Druge skupine i kulture isto treba poštovati.
- Pripadnost određenim skupinama kao što su nacija, regija, grad, porodica, ili pripadnost navijačkoj skupini fudbalskog ili sportskog kluba, fan klubu muzičkog sastava ili pjevača, te članstvo u sportskom ili muzičkom klubu, izviđačima itd. mogu biti važni izvori stvaranja pozitivnih osjećaja o sebi te osjećaja samopoštovanja.

Primjeri odgovora koji bi se trebali naći u prezentacijama učenika (nastavak):

Grupa 3. Dehumanizacija

- Iz videozapisa: Dehumanizacija se događa kada ekstremističke skupine opisuju druge skupine, koje smatraju "neprijateljima", na pogrđan način koji im oduzima ljudsku vrijednost - ponekad ih čak opisuju kao životinje. Kada druge ljude doživljavamo inferiornim, manje vrijednim od ljudskih bića, to smanjuje našu empatiju prema njima. Bez empatije lakše je podsticati i opravdavati nasilje nad njima – a to je upravo ono što ekstremističke skupine rade.
- Pojam suprotan pojmu dehumanizacije je empatija. Promatrajući osobu kao ljudsko biće sa njegovom/njezinom ličnom pričom, lako je stvoriti vezu i razviti osjećaj empatije.
- Dehumanizaciju možemo spriječiti, na primjer, podsticanjem empatije prema drugima.

Izvori

- Projekt DARE, nastavni planovi, dodatni materijali i videozapisi koji se nalaze na stranici projekta: www.depolarisation.eu ili www.resilienteurope.eu

Adaptacija aktivnosti za nastavu na daljinu

Ovaj nastavni plan u potpunosti se može izvesti u online okruženju dijeljenjem videozapisa na mreži i stvaranjem soba za pojedinačne sastanke za grupni rad.

Vrednovanje

Vrednovanje usvojenosti sadržaja ove lekcije može se temeljiti na procjeni sposobnosti učenika da se uključi u dijalog, primijeni vještinu slušanja i razmijeni ideje sa kolegama. Domaće zadaće također predstavljaju dobar način procjene razumijevanja ključnih tema o kojima se raspravljalo tokom časa.

Ideje za domaću zadaću

- Prva domaća zadaća - Grupni zadatak: Glavne ideologije nasilnih ekstremista

Učenici uče o glavnim vrstama ideologija uz koje se vezuju nasilni ekstremisti kroz vlastito istraživanje ili proučavanjem izvora (na primjer, internet stranica ili radnih listića) koje je za njih unaprijed pripremio nastavnik.

Učenici mogu dobiti jednu od sljedećih tema:

- Nasilni desničarski ekstremizam
- Nasilni islamistički ekstremizam
- Nasilni ljevičarski ekstremizam
- Nasilni separatistički pokreti
- Terorizam jednog pitanja/problema

Učenici izrađuju prezentacije za idući čas.

Ideje za domaću zadaću (nastavak)

- Druga domaća zadaća - Individualni zadatak: Nasilni ekstremizam u vašoj zemlji

Učenici uče o nasilnom ekstremizmu u vlastitoj zemlji/regiji.

Mogućnost A) Nastavnik priprema listu web stranica ili brošuru o glavnim nasilnim ekstremističkim skupinama u svojoj zemlji. Učenici trebaju pročitati pitanja o materijalima i odgovoriti na njih. O svojim odgovorima razgovaraju u razredu sa kolegama.

Mogućnost B) Učenici samostalno provode istraživanje o nasilnim ekstremističkim skupinama u njihovoj zemlji i odgovaraju na pitanja koja su dobili od nastavnika (npr., vezana uz ideologiju skupine, djelovanje, posljedice tog djelovanja itd.) O svojim odgovorima raspravljaju na idućem času.